

30.04.2002

VM 23/071/2002

Eduskunnan suurelle valiokunnalle

Valtiovarainministeriö toimittaa oheisena eduskunnan suurelle valiokunnalle perustuslain 97 §:ssä tarkoitetun selvityksen euroalueeseen kuuluvien Euroopan unionin jäsenvaltioiden valtiovarainministereiden epävirallisesta euroryhmästä.

Valtiovarainministeri

Sauli Niinistö

EU-asioiden sihteeristön päällikkö,
finanssineuvos

Lasse Aarnio

EURORYHMÄ
Selvitys eduskunnan suurelle valiokunnalle**Taustaa**

Euroryhmän perustamisesta sovittiin joulukuussa 1997 Luxemburgissa pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa. Kokouksen puheenjohtajan päätelmissä todetaan, että ”euroalueeseen osallistuvien jäsenvaltioiden ministerit voivat kokoontua epävirallisesti keskustelemaan kysymyksistä, jotka liittyvät heille kuuluviin, yhteisestä rahasta johtuviin erityisiin vastuualueisiin. Komissio ja tarvittaessa Euroopan keskuspankki (EKP) kutsutaan näihin kokoukseen”.

Euroryhmä kokoontui ensimmäisen kerran kesäkuussa 1998 Luxemburgissa. Ryhmän kokouksiin osallistuvat euroalueen jäsenvaltioiden valtiovarainministerit, joilla on mukanaan yksi avustaja, tavallisesti talous- ja rahoituskomitean valtiovarainministeriöstä oleva jäsen. Ryhmä on säännöllisesti kokoontunut kuukausittain EU:n talous- ja valtiovarainministereiden neuvoston, ECOFIN:n kokousten yhteydessä. Yleensä kerran jokaisen puheenjohtajuuskauden aikana euroryhmä on kokoontunut myös laajennetussa muodossa, jolloin kokoukseen on kutsuttu myös euroalueen ulkopuolisten jäsenvaltioiden valtiovarainministerit ja heidän avustajansa. Keskuspankin ja komission edustajat ovat aina olleet mukana kokouksissa.

Euroryhmän puheenjohtajana toimii EU:n kulloisenkin puheenjohtajavaltion valtiovarainministeri, joka on myös ECOFIN-neuvoston puheenjohtaja. Jos EU:n puheenjohtajavaltio ei kuulu euroalueeseen, toimii euroryhmän puheenjohtajana puheenjohtajuusjärjestyksessä seuraavan, euroalueeseen kuuluvan jäsenvaltion valtiovarainministeri.

Euroryhmän kokouksia suunnittelee puheenjohtaja. Varsinaista asialistaa ei ole, mutta talous- ja rahoituskomitean valtiovarainministeriöistä olevat jäsenet valmistelevat keskusteluja. Näihin valmistelukokouksiin osallistuvat kaikkien 15 jäsenvaltion valtiovarainministeriöiden edustajat.

Euroryhmän kokouksista ei pidetä pöytäkirjaa, mutta puheenjohtaja lähettää joskus kollegoilleen oman tulkintansa kokouksessa käydystä keskustelusta.

Toiminta ja tavoitteet

Euroryhmä on epävirallinen keskusteluryhmä. Se ei ole EU:n toimielin, se ei tee päätöksiä eikä sillä ole virallista asemaa EU:ssa. Ryhmän tarve syntyi siitä, että yhteisestä rahasta ja rahapolitiikasta riippumatta suurin osa muusta talouspolitiikasta jäi kansallisesti päätettäväksi. Ryhmässä käydäänkin epävirallisia keskusteluja itsenäisten toimijoiden kesken sellaisista kansallisesti päätettävistä aiheista, jotka voivat vaikuttaa muiden toimintaympäristöön. Keskusteluissa käsitellään taloudellista tilannetta ja sen heijastusvaikutuksia talouspolitiikkaan, häiriöitä ja niiden torjuntaa, euroalueen sisäisiä

poikkeamia ja niiden merkitystä. Lisäksi on pyritty tarkastelemaan rakennepolitiikkaa ja osoittamaan parhaita ratkaisuja, eli oppimaan toisiltaan. Ryhmässä on myös keskusteltu alueen yhteisistä esiintymisistä kansainvälisillä keskustelufoorumeilla, joilla euroalueen olisi voitava yhteisen rahan takia puhua "yhdellä äänellä".

Keskustelujen tarkoituksena on varmistaa, että euroalueen jäsenvaltioiden kansallista talouspolitiikkaa harjoitetaan kaikissa alueen maissa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja siten, ettei yhden maan toimenpiteet vaikeuta muiden tilannetta. Tavoitteet on määritelty neuvoston hyväksymissä suosituksissa talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi ja vuosittaisissa vakausohjelmissa.

Keskustelut koskevat siten ensisijaisesti kansallista talouspolitiikkaa. Ryhmän epävirallinen luonne sekä rajoitettu kokoonpano turvaavat sen, että keskustelut voivat olla luottamuksellisia ja avoimia. Samoista syistä keskusteluja voidaan käydä sellaisistakin asioista, jotka julkisesti käsiteltynä saattaisivat häiritä markkinoiden toimintaa. Ryhmässä on myös pyritty siihen, että voitaisiin keskustella eri maissa suunnitteilla olevasta politiikasta ja toimenpiteistä.

Euroryhmä olemassa olo ei liity siihen, että vain osa EU:n jäsenvaltioista kuuluu euroalueeseen. Edellä mainituista asioista olisi kaikissa järjestelyissä voitava käydä samanlaista epävirallista, luottamuksellista ja avointa keskustelua, vaikka kaikki jäsenvaltiot olisivat mukana euroalueessa.

Euroryhmä ei valmistele neuvoston (ECOFIN) kokouksia tai päätöksiä. Euroryhmää perustettaessa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, ettei ryhmä häiritse EU:n normaalia päätöksentekoa. Luxemburgin Eurooppa-neuvoston päätelmissä todetaan, että "yhteistä etua koskevia asioita käsittelevät aina kaikkien jäsenvaltioiden ministerit" sekä että "kaikissa tapauksissa päätökset tekee ECOFIN-neuvosto perustamissopimuksen menettelyjen mukaisesti".

Euroryhmän kokousten valmistelu ja informointi Suomessa

Euroryhmän kokoukset valmistellaan valtiovarainministeriössä. Valtiovarainministeriön virkamies osallistuu myös em. talous- ja rahoituskomitean yhteydessä pidettävään valmistelukokoukseen, jonka puheenjohtaja tällä hetkellä on myös valtiovarainministeriön alivaltiosihteeri.

Valtiovarainministeriö toimittaa ennen euroryhmän kokousta EU-ministerivaliokunnalle ja eduskunnan suurelle valiokunnalle yhteenvedon ryhmän kokouksessa käsiteltävistä asioista sekä kokoukseen jälkeen yhteenvedon kokouksessa käydyistä keskusteluista. Valtiovarainministeri tarpeen mukaan täydentää tätä informaatiota suullisesti sekä ministerivaliokunnassa että suuressa valiokunnassa. Menettelytavoista on vuonna 1998 sovittu EU-ministerivaliokunnassa ja hallituksen iltakoulussa.

Arviointia

Kokemukset euroryhmän toiminnasta ovat pääasiassa myönteisiä. Keskustelu on ollut suhteellisen avointa ja suorasanaista. Taloustilanteen analyysi on lähentänyt näkemyksiä ja talouspolitiikkaa koskeneet keskustelut ovat olleet hyödyllisiä. Ulospäin suuntautuvaa informaatiota on pyritty lisäämään ryhmään joskus liitetyn "salaperäisyyden"

poistamiseksi. Toisaalta on ollut selvästi havaittavissa, että avoin informaatio ulospäin on haitannut ryhmän keskusteluja ja vähentänyt niiden hyödyllisyyttä. Suunnitteilla olevasta politiikasta ja toimenpiteistä ei ole oikein syntynyt keskustelua.

Euroryhmä on antanut Suomelle mahdollisuuden olla täysivaltaisesti mukana euroalueen jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa käsittelevissä epävirallisissa keskusteluissa. Olemme myös olleet mukana valmistelemaan näkemyksiä, joita euroalueen puolesta on tuotu esiin kansainvälisissä yhteyksissä, erityisesti G7-maiden valtiovarainministerikokouksissa. Puheenjohtajakaudellaan Suomi osallistui euroalueen edustajana tähän globaaleja talouskysymyksiä linjaavaan kokoukseen.

Euroryhmän olemassa olo takaa sen, että kaikki euroalueen ministerit saavat kutsun osallistua epävirallisiin keskusteluihin. Tämä on erityisesti pienten jäsenvaltioiden edun mukaista. Toisenlaisissa järjestelyissä kattava osallistuminen ei välttämättä toteutuisi. Käytäntö on nimittäin osoittanut, että isojenkin asiakokonaisuuksien yhteydessä on saatettu joutua kritisoimaan toteutettuja käsittelytapoja.

Euroryhmän aseman muuttaminen

Julkisuudessa on esitetty, että euroryhmän asema tulisi virallistaa, sen valmisteluissa olisi sovellettava EU-valmistelun tavanomaisia yhteensovittamismenettelyjä sekä että euroryhmän työssä tulisi olla nykyistä enemmän avoimuutta. Nämä vaatimukset sopivat huonosti euroryhmän yhteyteen.

Euroryhmän toiminnan virallistaminen olisi tarpeen, jos talouspolitiikan koordinaatio euroalueella muutettaisiin jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa sitovaksi. Tämä ratkaisu siirtäisi talouspoliittista päätöksentekoa kansalliselta tasolta EU-tasolle.

Kun euroryhmä on epävirallinen keskustelufoorumi, joka ei tee päätöksiä, ei sen kokousten valmistelun saattamiseen virallisen EU-koordinaation piiriin ole tarvetta eikä se olisi edes mahdollistakaan. Keskustelut käydään EU:ssa hyväksytyjen talouspoliittisten linjausten (talouspolitiikan laajat suuntaviivat) ja julkisen talouden reunaehtojen (kasvu- ja vakaussopimus) antamissa puitteissa. Valtiovarainministeri osallistuu näihin keskusteluihin hallituksen talouspoliittisten linjausten antamassa liikkumatilassa. Jos euroryhmä käsittelee asioita, jotka tulevat myös neuvoston käsiteltäviksi, kuten vakaushjelmia, on näiden valmistelu joka tapauksessa EU-asioiden koordinaation piirissä.

Avoimuuden lisääminen on paikallaan keskusteltaessa EU:n virallisista toimitelmistä, mutta euroryhmän kohdalla asia ei ole näin yksioikoinen. Tilannetta voidaan verrata kansallisen tason talouspolitiikan hoitoon. Kun ennen euroalueen syntymistä esimerkiksi valtiovarainministeriö ja keskuspankki keskustelivat taloudellisesta tilanteesta ja tarvittavista talouspolitiikan toimista, eivät tällaiset keskustelut olleet juuri koskaan julkisia. Talouspolitiikassa asioiden luonne vaatii ainakin osan keskusteluista pitämisenä luottamuksellisina. Tämä ei tietystikään muuta sitä tilannetta, että hallituksen talouspolitiikka on normaalin poliittisen kontrollin alaisista.

Jos nyt euroryhmässä käytävät keskustelut tulisivat virallisiksi ja avoimiksi, niin olisi varsin todennäköistä, että ennen pitkää vastaavia keskusteluja käytäisiin joissain muissa piireissä. Varmaa ei kuitenkaan olisi, että me voisimme olla niissä mukana. Nykyinen

epävirallinen euroryhmä on siten hyvin paljon euroalueen pienten jäsenvaltioiden edun mukaista.